

Міністерство освіти і науки України
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова

«ЗАТВЕРДЖЕНО»
на засіданні Вченої ради
УДУ імені Михайла Драгоманова
« 26 » листопада 2023 р.

Протокол № 3
Проректор навчально-методичної
роботи
проф. Вервицуб Р.М.

[Handwritten signature]

ПРОГРАМА
навчальної дисципліни

**Педагогіка партнерства з основами інклюзивного
навчання в НУШ**

освітньої програми бакалавр

галузі знань 01 Освіта / Педагогіка

спеціальності 013 Початкова освіта

освітньої програма: Початкова освіта
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Шифр за навчальним планом: ПП2.10

Київ 2023

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

Коваль Тетяна Василівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри початкової освіти та інноваційної педагогіки педагогічного факультету Українського державного університету імені Михайла Драгоманова.

Рецензент:

Коханко Оксана Григорівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри початкової освіти та інноваційної педагогіки педагогічного факультету Українського державного університету імені Михайла Драгоманова.

Верьонкіна Жанна Леонідівна – кандидат педагогічних наук, директор Середньої загальноосвітньої школи I – III ступеня № 4 в місті Києві.

Обговорено та рекомендовано до видання на засіданні Науково-методичної ради УДУ імені Михайла Драгоманова « 24 » лютого 2023 року, протокол № 2

Голова НМР

Р.М.Верндуб

1. Пояснювальна записка

Програма нормативної навчальної дисципліни **«Педагогіка партнерства з основами інклюзивного навчання в НУШ»** складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки фахівців освітнього рівня *«бакалавр»*, галузі знань *01 Освіта / Педагогіка* спеціальності *013 «Початкова освіта»*.

Предмет вивчення навчальної дисципліни: професійна підготовка майбутніх бакалаврів початкової освіти до реалізації педагогіки партнерства та навчання і виховання дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивної освіти.

Міждисциплінарні зв'язки: навчальна дисципліна **«Педагогіка партнерства з основами інклюзивного навчання в НУШ»** враховує попередню підготовку студентів із навчальних курсів: «Психологія», «Психологія вікова та педагогічна з основами психодіагностики», «Анатомія, фізіологія дітей з основами генетики та валеології», «Теорія та методика виховання», «Основи і методика викладання соціальної та здоров'язбережувальної освітньої галузі».

Метою викладання навчальної дисципліни «Педагогіка партнерства з основами інклюзивного навчання в НУШ» є: розкрити методологічні і теоретичні основи педагогіки партнерства, розглянути сучасні тенденції і проблеми надання педагогічної допомоги дітям з особливими освітніми потребами, розкрити особливості психолого-педагогічного супроводу дітей з ООП в умовах Нової української школи.

Основними завданнями вивчення дисципліни **«Педагогіка партнерства з основами інклюзивного навчання в НУШ» є:**

- аналіз методологічних і теоретичних основ педагогіки партнерства та інклюзивної освіти;
- формування системи знань про сучасні форми та методи корекційно-педагогічної діяльності, нормативно-правове забезпечення дітей з особливими освітніми потребами, що реалізуються в початковій школі з усвідомленим ставленням до їх вибору;
- формування здатності до реалізації ідей педагогіки партнерства та організації взаємодії з усіма учасниками у освітньому процесі НУШ.
- сприяти розвитку гуманістичних й інклюзивних цінностей та особистісних якостей майбутнього педагога.

Основні результати навчання і компетентності згідно з вимогами освітньо-професійної програми:

Інтегральна компетентність. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі початкової освіти з розумінням відповідальності за свої дії.

№ з/п	Результати навчання	Компетентності
1	ПР-07 Планувати й здійснювати освітній процес з урахуванням вікових та індивідуальних	СК-6. Здатність до організації освітнього процесу в початковій школі з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей

	особливостей молодших школярів, забезпечувати розвиток пізнавальної діяльності учнів, формувати в них мотивацію до навчання. (СВО)	молодших школярів, розвитку в них критичного мислення та формування ціннісних орієнтацій. (СВО)
2	ПР-08 Організувати конструктивну та партнерську взаємодію з учасниками освітнього процесу початкової школи, використовувати практики самозбереження психічного здоров'я, усвідомленого емоційного реагування.	СК-4. Здатність управляти власними емоційними станами, налагоджувати конструктивну та партнерську взаємодію з учасниками освітнього процесу, формувати мотивацію здобувачів початкової освіти до навчання та організувати їхню пізнавальну діяльність. (СВО)
3	ПР-13 Організувати освітній простір з дотриманням принципів універсального дизайну, безпечно, проектувати навчальні осередки у класі спільно з молодшими школярами з урахуванням їхніх вікових особливостей, інтересів і потреб, забезпечувати дотримання вимог безпеки життєдіяльності, санітарії та гігієни, створювати психологічно комфортні умови освітнього процесу (СВО)	СК-5. Здатність до проектування осередків навчання, виховання й розвитку здобувачів початкової освіти. (СВО)
4	ПР-14 Забезпечувати індивідуальний і диференційований розвиток здобувачів початкової освіти з особливими освітніми потребами відповідно до їхніх можливостей. (СВО)	СК-10. Здатність до професійно-педагогічної діяльності в інклюзивному середовищі з різними категоріями дітей з особливими освітніми потребами. (СВО)
5	ПР-15 Здійснювати профілактичні заходи щодо збереження життя та фізичного й психічного здоров'я здобувачів початкової освіти, надавати їм домедичну допомогу (за потреби), планувати та реалізовувати заходи щодо попередження і протидії булінгу та різних проявів насильства чи будь-якої з форм дискримінації серед учнів початкової школи й інших учасників освітнього процесу. (СВО)	СК-11. Здатність до здійснення профілактичних заходів щодо збереження життя та здоров'я учнів початкової школи, до надання їм домедичної допомоги, до протидії та попередження булінгу, різних проявів насильства. (СВО)

6	ПР-16 Використовувати основні техніки спілкування з дорослими людьми, різні форми та засоби комунікації з батьками, колегами, іншими фахівцями з метою підтримки здобувачів у освітньому процесі початкової школи, керувати педагогічним і професійним розвитком осіб та груп. (СВО)	ЗК-8. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів). (СВО) СК-12. Здатність доносити до фахівців і нефахівців інформацію, ідеї, проблеми, рішення, власний досвід та аргументувати їх на засадах партнерської взаємодії в умовах початкової школи. (СВО)

II. Тематичний план дисципліни

№ з/п	Назви модулів і тем	Кількість годин (денна форма навчання)					Кількість годин (заочна форма навчання)				
		Аудиторні	Лекції	Практичні	Лабораторні	СРС	Аудиторні	Лекції	Практичні	Лабораторні	СРС
Змістовий модуль 1. Педагогіка партнерства в Новій українській школі											
1	Тема 1.1. Педагогіка партнерства як передумова якісних змін в освітньому просторі України.	4	2	2	-	6	2	1	1	-	12
2	Тема 1.2. Досвід педагогічного партнерства у зарубіжних країнах.	1	-	1	-	12	2	1	1	-	14
Змістовий модуль 2. Педагогіка партнерства як передумова успішної реалізації концепції інклюзії											
3	Тема 2.1. Організаційно-педагогічні умови партнерської взаємодії в інклюзивному закладі загальної середньої освіти.	6	3	3	-	12	2	1	1	-	12
4	Тема 2.2. Специфіка організації партнерських взаємин з батьками дітей з особливими потребами.	4	2	2	-	12	2	1	1		12
5	Тема 2.3. Особливості розвитку та педагогічної підтримки дітей з порушеннями	7	4	3	-	12	2	1	1		14

	психофізичного розвитку в умовах інклюзивного навчання.										
6	Тема 2.4. Співпраця з місцевою громадою: інклюзивно-ресурсний центр та інші ресурси для забезпечення додаткової підтримки закладам освіти з інклюзивним навчанням.	2	1	1	-	10	2	1	1	-	12
Разом: 90 год.		24	12	12	-	266	12	6	6	-	78

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 3 кредити ЄКТС 90 годин.

III. Зміст навчальної дисципліни за модулями і темами:

Модуль I. Педагогіка партнерства в Новій українській школі.

Тема 1.1. Педагогіка партнерства як передумова якісних змін в освітньому просторі України.

Концептуальні засади педагогіки партнерства. Принципи та завдання педагогіки партнерства. Партнерська взаємовідповідальність – основні ідеї, принципи та сутність.

Тема 1.2. Досвід педагогічного партнерства у зарубіжних країнах.

Порівняльний аналіз традиційного навчання і педагогіки партнерства.

Практичний досвід педагогіки партнерства у зарубіжних країнах.

Модуль II. Педагогіка партнерства як передумова успішної реалізації концепції інклюзії.

Тема 2.1. Організаційно-педагогічні умови партнерської взаємодії в інклюзивному закладі загальної середньої освіти.

Співпраця фахівців загальної та спеціальної освіти. Співробітництво різнопрофільних фахівців у процесі оцінювання. Співпраця у створення індивідуального навчального плану. Асистент учителя, асистент дитини, психолог, соціальний педагог, логопед як суб'єкти інклюзивного навчання. Створення системи ефективної протидії булінгу в інклюзивному освітньому середовищі.

Тема 2.2. Специфіка організації партнерських взаємин з батьками дітей з особливими потребами.

Сім'я і її роль у соціалізації дитини з особливими потребами. Форми і методи організації психолого-педагогічного партнерства з батьками. Батьки як партнери: комплексна підтримка батьків дітей з ООП. Конфлікти у педагогічній взаємодії.

Тема 2.3. Особливості розвитку та педагогічної підтримки дітей з порушеннями психофізичного розвитку в умовах інклюзивного навчання.

Дитина з особливими освітніми потребами як суб'єкт інклюзивного навчання.

Особливості соціалізації, соціальної адаптації та інтеграції в соціум дітей з особливостями психофізичного розвитку. Особливості розвитку та підтримки дітей з інтелектуальними порушеннями та із затримкою психічного розвитку. Особливості розвитку та підтримки дітей з порушеннями зору, слуху та мовлення. Особливості розвитку та підтримки дітей з дитячим церебральним паралічем, розладами аутичного спектру, із синдромом дефіциту уваги.

Тема 2.4. Співпраця з місцевою громадою: інклюзивно-ресурсний центр та інші ресурси для забезпечення додаткової підтримки закладам освіти з інклюзивним навчанням.

Партнери в реалізації прав дітей з ООП. Функції та завдання ІРЦ. Напрями взаємодії команди супроводу та ІРЦ.

IV. Засоби діагностики успішності навчання.

Форми поточного контролю: модульні контрольні роботи.

Методи поточного контролю: усне опитування, тести, аналіз виховних ситуацій зі шкільної практики, контрольні завдання репродуктивного, творчого чи дослідницького характеру.

V. Форма підсумкового контролю успішності навчання: екзамен.

Поточна успішність – 60 балів, іспит – 40 балів.

VI. Інформаційні джерела для вивчення курсу. Основні

1. Андрєєнкова В.Л., Мельничук В.О., Калашник О.А. Протидія булінгу в закладі освіти: системний підхід. Методичний посібник. К.: ТОВ «Агентство «Україна», 2019. 132 с.
2. Будник О. Педагогічний супровід інклюзивної освіти. Івано-Франківськ: Видавець Кушнір Г.М., 2019. 220 с.
3. Будник О. Соціально-педагогічні засади впровадження інклюзивної освіти у Новій українській школі. *Професійна підготовка фахівців у вимірі нових освітніх реалій: український і зарубіжний досвід: монографія*. Івано-Франківськ: НАІР, 2019. С. 258-272.
4. Войтко В. Навчання і виховання дітей з особливими освітніми потребами: сучасні підходи : [навчально-методичний посібник] / В. Войтко. Кропивницький : КЗ «КОППО імені Василя Сухомлинського», 2016. 84 с.
5. Ковальчук В.А. Педагогіка партнерства у професійній діяльності вчителя: навч. посіб. Житомир : Вид-во ЖДУ, 2023. 100 с.
6. Колупаєва А.А., Данілавічюте Е.А., Литовченко С.В. Професійне співробітництво в інклюзивному навчальному закладі: навчально-методичний посібник. - К.: Видавнича група «А.С.К.», 2012. - 192 с.
7. Кравчинська Т. С. Педагогіка партнерства – основні ідеї, принципи та сутність. – Режим доступу: http://lib.iitta.gov.ua/Кравчинська_тези.pdf.

8. Педагогіка партнерства в умовах Нової української школи: методичні рекомендації / укладач С. В. Шайнюк. – Центр професійного розвитку педагогічних працівників– Ковель, 2022. – 74 с.
9. Серета І. В. Корекційно-виховна діяльність педагога у сучасних закладах освіти: монографія / Н. В. Савінова, І. В. Серета, Н. В. Стельмах. Миколаїв: Іліон, 2019. 190 с. 107.
10. Якщо батьки – партнери. Сучасні форми роботи з батьками першокласників / авт.-упоряд. І. В. Оніщенко. Х.: Вид. група «Основа», 2019. 141 с. (Серія «Нова українська школа»).

Додаткові

1. Андрєєнкова В.Л., Мельничук В.О., Калашник О.А. Протидія булінгу в закладі освіти: системний підхід. Методичний посібник. К.: ТОВ «Агентство «Україна», 2019. 132 с.
2. Вороніна Г.Л. Трикутник партнерства: педагоги – батьки – діти. Основа, 2007. С. 208-229.
3. Зелінська К. Соціально-педагогічне партнерство ключовий компонент формули «нової школи» [Текст] / К. Зелінська І. Івахненко // Дошкільна і початкова освіта: реалії та перспективи : матеріали ІІ Всеукраїнської науково-практичної конференції для студентів, магістрантів та молодих науковців, 25–26 квітня 2018 р. / Міністерство освіти і науки України, Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка ; Управління освіти і науки Сумської обласної державної адміністрації та ін. ; [редкол.: Ю. О. Лянной, Л. В. Пшенична, С. М. Кондратюк та ін.]. – Суми : [ФОП Цьома С. П.], 2018. – С. 166–169.
4. Коханова О. Психологія партнерської взаємодії в освіті: навчально-методичний посібник. К.: ПП Щербатих О, 2011. 104 с.
5. Насильство. Булінг. Проблема в запитаннях та відповідях / Л. І. Дорожко, О. Є. Малихіна, Л. В. Туріщева. Х.: ВГ «Основа», 2019. 144с.
6. Нова українська школа: порадник для вчителя / за заг. ред. Н. М. Бібік. К : Літера ЛТД, 2018. 160 с.
7. Сесик, О. О. Педагогіка партнерства – ключовий компонент формули нової школи [Текст] / О. О. Сесик // Класному керівнику. Усе для роботи. – 2017. – № 6. – С. 5–7.
8. Соціально-педагогічні умови співпраці навчального закладу з батьками як фактор підвищення якості освіти / укладач: Замулко О.І., завідувач лабораторії розвитку освіти та педагогічних інновацій КНЗ «ЧОППОП ЧОР». Черкаси, 2016. 258 с.
9. Цюман Т. П., Бойчук Н. І. Кодекс безпечного освітнього середовища: метод. посіб. / за заг. ред. Цюман Т. П. К., 2018. 56 с.

Інформаційні ресурси

1. Освіта дітей з особливими потребами / Сайт МОН України [Електронний ресурс]. URL: <http://mon.gov.ua>

2. Мушинський В. Психолого-педагогічний супровід інклюзивного навчання в початковій школі : методичні рекомендації. [Електронний ресурс]. URL: <http://osvita-dnepr.com/index.php/metodichni1rekomendatsiji/1492-psikhologo-pedagogichnij-suprovid-inklyuzivnogo1navchannya-v-pochatkovij-shkoli>

3. Сайт з інклюзивної освіти дітей з особливими потребами в Україні. [Електронний ресурс]. URL: <http://www.education-inclusive.com/>

4. Взаємодія у школі: 6 прикладів змін через партнерство. Посібник МОН України. URL: https://38d34c07-6455-4caa-9ab7-7d37e22181e3.filesusr.com/ugd/417f51_002e0e562bd04458b040e24238550cd8.pdf

Рецензія
на програму
навчальної дисципліни «Педагогіка партнерства з основами інклюзивного
навчання в НУШ»
освітньої програми «Початкова освіта» для здобувачів першого
(бакалаврського) рівня вищої освіти
автора доц. Коваль Т.В.

Навчальний курс покликаний вирішити проблему якісної підготовки вчителів початкових класів до впровадження Концепції Нової Української школи, а зокрема – педагогіки партнерства між усіма учасниками освітнього процесу.

Метою даної дисципліни є: розкрити методологічні і теоретичні основи педагогіки партнерства, розглянути сучасні тенденції і проблеми надання педагогічної допомоги дітям з особливими освітніми потребами, розкрити особливості психолого-педагогічного супроводу дітей з ООП в умовах Нової української школи.

Програма навчальної дисципліни з «Педагогіки партнерства з основами інклюзивного навчання в НУШ» має чітко вибудовану структуру, що включає мету і завдання курсу, міжпредметні зв'язки з іншими освітніми компонентами освітньо-професійної програми, програмні результати навчання, тематичний план та зміст, засоби діагностики успішності студентів та перелік інформаційних джерел для вивчення освітнього компонента.

Тематика курсу містить питання, що розкривають ідеї нової української школи, особливості виховної взаємодії усіх учасників освітнього процесу (вчителів, учнів, батьків) на основі педагогіки партнерства. Зміст включає досить важливі питання початкової школи: сутність та завдання педагогіки партнерства, особливості реалізації в умовах НУШ; партнерську взаємодію усіх учасників інклюзивного освітнього простору; вирішення конфліктів засобами педагогіки партнерства.

Програму розроблено з урахуванням вимог кредитно-модульної системи організації навчального процесу у ЗВО. Вона структурована на змістові модулі. Обсяг навчального навантаження студентів описаний у кредитах ECTS. Зокрема, розподіл навчального часу розраховано на 3 кредити. Кількість запланованих годин на вивчення дисципліни становить 90. Форма підсумкового контролю успішності навчання: екзамен.

Навчальна програма дисципліни «Педагогіка партнерства з основами інклюзивного навчання в НУШ» повністю відповідає вимогам до оформлення даного виду документів і може бути рекомендована до затвердження та впровадження у освітній процес підготовки бакалаврів спеціальності 013 Початкова освіта в УДУ імені Михайла Драгоманова.

Рецензент

кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри початкової освіти та інноваційної педагогіки
педагогічного факультету Українського державного
університету імені Михайла Драгоманова

Оксана КОХАНКО

**Рецензія
на програму
навчальної дисципліни «Педагогіка партнерства з основами інклюзивного
навчання в НУШ»
освітньої програми «Початкова освіта» для здобувачів першого
(бакалаврського) рівня вищої освіти
автора доц. Коваль Т.В.**

Доступність всіх дітей молодшого шкільного віку до якісної початкової освіти, належить до стратегічних пріоритетів реформи української школи, які передбачені законом «Про освіту». Початкова школа раніше за інші рівні освіти стала об'єктом оновлення освітнього процесу на засадах дитиноцентризму, партнерства, врахування особливих освітніх потреб дітей.

Навчальна дисципліна «Педагогіка партнерства з основами інклюзивного навчання в НУШ» посідає вагомe місце у системі професійної підготовки майбутнього педагога. Її необхідність продиктована викликами сьогодення у системі освіти, реалізацією концепції інклюзивної освіти у педагогічному процесі НУШ.

Навчальна програма з вищезазначеної дисципліни відповідає освітній програмі бакалаврського рівня вищої освіти зі спеціальності 013 Початкова освіта.

Програму розроблено у відповідності до основних вимог підготовки фахівців з урахуванням вимог кредитно-модульної системи організації навчального процесу. Обсяг навчального навантаження студентів описаний у кредитах ECTS. Зокрема, розподіл навчального часу розраховано на 3 кредити / 90 годин. Форма підсумкового контролю успішності навчання: екзамен. Змістові модулі забезпечують засвоєння студентами знань про сутність та завдання педагогіки партнерства, особливості реалізації в умовах НУШ; партнерську взаємодію всіх учасників інклюзивного освітнього простору; вирішення конфліктів засобами педагогіки партнерства.

Програма навчальної дисципліни «Педагогіки партнерства з основами інклюзивного навчання в НУШ» повністю відповідає вимогам до оформлення даного виду документів і може бути рекомендована до затвердження та впровадження у освітній процес підготовки бакалаврів спеціальності 013 Початкова освіта в УДУ імені Михайла Драгоманова.

Рецензент

кандидат педагогічних наук,
директор Середньої загальноосвітньої школи
I – III ступеня № 4 в місті Києві

Жанна ВЕРЬОВКІНА